XII. Numizmatika
Numismatics

Radimvietė /
Find site

1. Vilnius (ir IX)

Eduardas Remecas

Monetų lobis iš Vilniaus Subačiaus gatvės 19 (1932/2014 m.)

2014 m. liepos 24 d. APC atliekant detaliuosius archeologinius tyrimus Vilniuje, Subačiaus g. 19 (vadovas Robertas Žukovskis), buvo rastas monetų lobis. Teritorija, kur buvo vykdomi tyrimai, XIX–XX a. I pusėje buvo užstatyta mūriniais gyvenamaisiais namais. II Pasaulinio karo metu pastatai smarkiai nukentėjo ir buvo nugriauti. Pokario metais sklypo V ir R pusėse įrengti mūriniai garažai su rūsiais. Tyrimų metu sklypo Š ir ŠR dalyse (plotas 4) buvo atkastos prie gatvės stovėjusio pastato rūsio sienos. ŠR 6,2x5,8 m dydžio rūsio patalpoje, prie P sienutės, žemiau grindų lygio, smėlyje po pamato akmenimis buvo aptiktas monetų lobis.

Lobį sudaro 92 auksinės XIX–XX a. JAV (7 vienetai) ir carinės Rusijos (85 vienetai) monetos (1 pav.). Ankstyviausios monetos data – 1862 m., vėlyviausios – 1932 m. Bendras lobio svoris apie 668 g. Rastos monetos buvo sudėtos į skardinę dėžutę, kuri neišliko.

Surasto lobio monetos atspindi tarpukario Lietuvoje, taip pat Lenkijos užimtame Vilniuje buvusias pinigų taupymo tradicijas. Nemaža dalis turtingesnių asmenų ar šeimų po ne vieno piniginio vieneto nuvertėjimo nebepasitikėjo bankais ar popieriniais pinigais ir santaupas kaupė auksinėmis monetomis. Tarp auksinių monetų dominavo nukaldintos carinės Rusijos Nikolajaus II (1894–1917) 5 ir 10 rublių monetos. Be šių monetų, gyventojai turėjo sukaupę ir nedidelį kiekį iš JAV atsivežtų ar giminių atsiųstų auksinių dolerių, o Vakarų Lietuvoje – ir iki 1915 m. kaldintų auksinių Vokietijos 5, 10 bei 20 markių monetų. Visas šias auksines monetas tiek Lietuvoje, tiek Lenkijoje bankai visą valstybių gyvavimo laikotarpį supirkdavo. Pavyzdžiui, Lietuvoje 1939 m. už 10 auksinių Rusijos rublių buvo mokamas 51 Lt, o už 10 auksinių JAV dolerių – 100 Lt. Pagal šias auksinių monetų vertes apytikslė tuometė paslėptų pinigų vertė buvo apie 3991 Lt. Ši suma prilygtų 3 metų vidutinių pajamų dydžiui.

1 pav. Monetos iš lobio: JAV, 2,5 dolerio, 1912 ir 1927 m.; 20 dolerių, 1894 m.; Rusija, 5 rubliai, 1862 m.; 10 rublių. 1899 m. E. Remeco nuotr.

Fig. 1. Coins from the hoard: US, 2.5 dollars, 1912 and 1927; 20 dollars, 1894; Russia, 5 roubles, 1862; 10 roubles, 1899.

Iš lobio sudėties ir tuomečių istorinių įvykių yra labai sunku nustatyti tikslesnį jo laiką. Lobio slėpimas galėjo būti susijęs su prasidėjusiu karu po 1939 m. rugsėjo 1 d. ar po 1941 m. birželio 22 d. Tačiau galima ir kita lobio slėpimo priežastis. Jau nuo 1935 m. spalio 1 d. Lietuvoje visi piliečiai privalėjo turimą svetimą valiutą ir auksines monetas registruoti, o to nepadariusiems grėsė baudos ir valiutos bei auksinių monetų konfiskavimas. Nuo tada valiutos ir brangiųjų metalų išvežimas iš šalies buvo labai apribotas. Tokia pati situacija buvo ir Lenkijoje. 1940 m. birželio 14 d. TSRS okupavus Lietuvą, visas auksines monetas gyventojai privalėjo

parduoti bankui, o iš to nepadariusių jos buvo konfiskuojamos. Tad priežasčių paslėpti rastąjį auksinių monetų lobį buvo nuo 1935 iki 1941 m.

Šis lobis pagal dabartinę aukštą aukso kainą šiandien yra labai vertingas radinys, taip pat jis turi ir didelę istorinę vertę. Iki Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo visi Lietuvoje rasti XIX–XX a. auksinių monetų lobiai privalomai turėjo būti perduoti į Maskvą, tad šio laikotarpio auksinių monetų lobių Lietuvos muziejuose iki šiol nebuvo. Rastos monetos perduotos į LNM.

Monetos iš Vilniaus Subačiaus g. 19 lobio:

Valstybė / valdovas	Nominalas	Data	Kalykla / meistras	Vienetų skaičius	Tiražas vnt.
JAV	2,5 dolerio	1912		1	616 197
		1927		1	388 000
	10 dolerių	1880	S	1	506 250
		1899		1	1 262 305
		1932		2	4 463 000
	20 dolerių	1894		1	1 368 990
Rusija. Aleksandras II	5 rubliai	1862	СПБ / ПФ	1	6 354 009
		1863	СПБ / МИ	1	7 200 003
		1873	СПБ / НІ	1	3 000 003
Nikolajus II	5 rubliai	1897	АГ	1	5 372 000
		1898	АГ	16	52 378 008
		1899	ЭБ	3	20 400 004
			ФЗ	7	
		1900	ФЗ	4	31 077 013
		1901	ФЗ	2	7 500 000
		1902	АР	2	6 240 000
		1904	АР	3	2 016 000
	10 rublių	1899	АГ	19	27 600 013
			ФЗ	7	
			ЭБ	5	
		1900	ФЗ	8	6 021 013
		1902	АР	3	2 019 000
		1903	АР	1	2 817 000
		1911	ЭБ	1	50 000

Santrumpos:
S – San Franciskas
СПБ – Sankt Peterburgas
АГ – Apolonas Grasgofas (1883–1899)
АР – Aleksandras Redko (1901–1905)
МИ – Michailas Ivanovas (1861–1863)
НІ – Nikolajus Jossa (1848, 1852–1855, 1866–1878)
ПФ – Pavelas Follendorfas (1858–1862)
ФЗ – Feliksas Zalemanas (1899–1901)
ЭБ – Elikumas Babajancas (1899, 1906–1913)

The coin hoard from Subačiaus St. 19 in Vilnius (1932/2014)

On 24 July 2014, the APC excavation (headed by R. Žukovskis) at Subačiaus St. 19 in Vilnius found a coin hoard consisting of 92 19th–20th-century gold coins, 7 from the US and 85 from the Russian Empire (Fig. 1). The earliest coin date was 1862, the latest 1932. The hoard's total weight was about 668 g. The discovered coins had been placed in a tin box, which did not survive.